

Theoretical Philosophy Forum

Monday 4:00 PM Room 208 Puskin u. 3, Budapest

Web site: <http://philosophy.elte.hu/tpf>

Contact: László E. Szabó (organizer) leszabo@philosophy.elte.hu

The Forum is open to everyone, including students, visitors, and faculty members from all departments and institutes! The 60 minute lecture is followed by a 10 minute break and a 30-60 minute discussion. The language of presentation is English or Hungarian.

April 2007

16 April 4:00 PM Room 208 (Puskin u. 3)

Szabolcs Kiss

Institute of Psychology, University of Pécs

A mentális állapotokhoz való kiváltságos hozzáférés tulajdonításának kognitív fejlődéslélektani vizsgálata

(The cognitive developmental investigation of the attribution of privileged access to mental states)

Az elmeolvasás kutatása napjaink megismeréstudományának egyik központi fejezete. Ezen belül a gyermek gondolkodása az elméről kitüntetett jelentőségű. Az előadás a gyermeki tudatelmélet és a Jürgen Habermas-féle ún. *ideális beszédhelyzet* kapcsolatának elemzéséről szól. Elsőként az ideális beszédhelyzetet mutatom be, amelyből a mentális állapotokhoz való privilegizált hozzáférést emelem ki. Ezt követően a csalhatatlan belső szem feltételezésének a történetét tárgyalom az általános lélektanban, a szociálpszichológiában és a kognitív fejlődéslélektanban.

Az előadás bemutatja, hogy miként operacionalizáltuk a habermasi univerzális pragmatika fenti fogalmát. Itt kerül sor annak bemutatására, hogy mit mondhatunk az ideális beszédhelyzetről a naiv tudatelmélet empirikus eredményeinek alapján. Ezt követi saját, óvodásokkal folytatott kísérletünk bemutatása. Az eljárás során a Henry Wellman által is használt tudatelméleti feladat módosított változatát alakítottuk ki. A feladatban a gyermeknek vissza kell következtetnie a cselekvésből az azt kiváltó mentális állapotra. Ez után azt is teszteltük, hogy vajon a gyermek ki tudja-e választani a főhöst annak első személyű verbális beszámolója alapján.

Saját empirikus munkánk vezérlő kérdése az volt, hogy az egyedfejlődés során mikor és hogyan alakul ki az ideális beszédhelyzet feltételezése. Az előadás az ezekre a kérdésekre adható válaszok bemutatásával zárul. A válaszadásban nagyban építünk a képzelet és a képzeletbeli társalgások kognitív fejlődéslélektani kutatására.

23 April 4:00 PM Room 208 (Puskin u. 3)

László Székely

Institute for Philosophical Research

Hungarian Academy of Sciences, Budapest

Az értelmes tervezet elmélete a természettudomány és a filozófiai dimenziójában
(*The theory of intelligent design from scientific and philosophical point of view*)

Az értelmes tervezet (intelligent design) elmélete mint az élőlények kialakulásával kapcsolatos darwinista elmélet kiegészítése vagy alternatívája, jelentős érdeklődést váltott ki az elmúlt években, és a természettudomány, a filozófia és a teológia területéről kilépve ideológiai, közéleti valamint jogi viták tárgyává vált. Miután elhatárolom ezt az elméletet a kreacionista tudománytól, és azonosítom legfontosabb természettudományos hivatkozásait, rá fogok mutatni arra, hogy mind az elmélet hívei, mind annak materialista-ateista ellenfelei ugyanazon hibás előfeltevések alapján fogalmazzák meg érveiket. Wittgensteinnek a *Logikai-filozófiai értekezés* 6371–6372 pontjaiban található mélyreható észrevételére utalva úgy fogalmazhatunk, hogy mind az értelmes tervezet hívei, mind ateista vitapartnereik a wittgensteini értelemben vett „moderne”-hez tartoznak, akik a „világosabban látó” régiekkel szemben egyaránt azt vélik, hogy a természettudományos magyarázat – amennyiben hiánymentes – mindent megmagyaráz. A tervezet hívei ezért keresnek fehér foltokat az értelmes tervezettség jeleként; vitapartnereik ezért hiszik azt, hogy a kétségen kívül jelenlévő magyarázathiányokat tagadva megcáfolhatják ellenfeleiket. Így mindkét fél számára az válik a központi kérdéssé, hogy vannak-e a darwinista magyarázatban betölthetetlenek látszó „rések”, illetve magyarázat-hiányok, aminek nyomán a vita elsősorban a természettudomány területén zajlik. A problémakört az európai gondolkodástörténetbe elhelyezve, s Wittgenstein észrevételét fölhasználva amellet fogok érvelni, hogy a látszattal szemben az itt megjelenő kérdések valójában nem természettudományos, hanem filozófiai és teológiai problémák, s ezért a „darwinizmus evolúció vagy értelmes tervezet” alternatívája hamis. Bármennyire kifinomult az értelmes tervezet híveinek természettudományos érvelése, s bármennyire is különböznek a klasszikus anti-darwinistáktól annyiban, hogy az evolúcióelmélet eddigi eredményeit elismerik, filozófiai síkon megismétlik azt a hibát, amelyet a darwinizmusra hivatkozó materialisták és a korai anti-darwinista teisták követtek el. Az elméletnek ugyanakkor érdeme, hogy valós természettudományos és filozófiai problémákra mutat rá, s megvilágító erővel tárja elénk a természeti rendnek, a természetben rejlő komplex struktúráknak néhány olyan összefüggését, amelyek bár nem lehetnek egy kozmikus tervező jelenlétének természettudományos bizonyítékai, de amelyeknek kanti értelemben vett legjobb metafizikai magyarázata éppen egy értelmes tervező hipotetikus föltevése lehet.

<p>The scope of the Forum includes all aspects of theoretical philosophy, including: logic and philosophy of formal sciences / philosophy of science / modern metaphysics / epistemology / philosophy of language / problems in history of philosophy and history of science, relevant to the above topics / particular issues in natural and social sciences, important for the discourses in the main scope of the Forum.</p>
--